

22. 1. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nabytí vlastních akcií od konkrétního akcionáře za účelem snížení základního kapitálu

Ke snížení základního kapitálu akciové společnosti může dojít pouze způsobem předpokládaným zákonem č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOK“), a to na základě rozhodnutí valné hromady akciové společnosti. Děje se tak buď snížením jmenovité hodnoty jednotlivých akcií, nebo zrušením akcií jako takových. V tomto článku budeme pojednávat o snížení základního kapitálu druhým ze shora uvedených způsobů, a především se zaměříme na otázku, zda společnost může nabýt vlastní akcie od konkrétního akcionáře společnosti na základě dohody a jaké podmínky by případně měly být splněny.

Právní úprava

Podle ustanovení § 306 odst. 1 písm. a) ZOK platí, že „[s]polečnost může nabývat vlastní akcie i bez splnění podmínek podle § 301 až 303 ZOK tehdy, nabývá-li je za účelem provedení rozhodnutí valné hromady o snížení základního kapitálu“. Ustanovení § 521 odst. 1 pak stanoví, že „[k] povinnému snížení základního kapitálu použije společnost vlastní akcie, které má v majetku. V ostatních případech snížení základního kapitálu použije společnost nejprve vlastní akcie, které má v majetku“. Nemá-li daná akciová společnost ve svém majetku vlastní akcie, nebo jejich použití podle ustanovení § 521 odst. 1 ZOK ke snížení základního kapitálu nepostačuje, sníží jmenovité hodnoty akcií, nebo vezme akcie z oběhu anebo upustí od vydání nesplacených akcií. Akcie se dle platné právní úpravy vezmou z oběhu buď na základě losování, nebo na základě veřejného návrhu akcionářům[1]. Jiný způsob vzetí akcií z oběhu zákon nepředpokládá.

Nabízí se otázka, zda je akciová společnost oprávněna za účelem snížení základního kapitálu koupit vlastní akcie od konkrétního akcionáře. Jinak řečeno, jestli může valná hromada akciové společnosti při způsobu schvalování snížení základního kapitálu rozhodnout, že společnost odkoupí vlastní akcie od konkrétního akcionáře či akcionářů a odpovídajícím způsobem sníží svůj základní kapitál.

K nabytí akcií od konkrétního akcionáře obecně

Pokud jde o nabývání vlastních akcií společností od konkrétního akcionáře, staví se k této možnosti odborná literatura spíše negativně[2]. Kupříkladu Dědič zastává názor, že k nabytí vlastních akcií akciovou společností může dojít jen na základě veřejného návrhu smlouvy na odkoupení akcií, tedy v

souladu s ustanovením § 322 a násl. ZOK[3]. Odůvodňuje to tím, že jen tímto způsobem bude zachována zásada rovného zacházení se všemi akcionáři[4]. S tímto závěrem v zásadě souhlasí Čech, přičemž uvádí, že kromě nabytí akcií prostřednictvím veřejného návrhu smlouvy přichází v úvahu i „[n]abytí akcií na regulovaném trhu, jsou-li kótované, neboť i zde je zachována stejná rovnost příležitostí pro všechny akcionáře, tj. rovnost v relativním smyslu. S určitými výhradami se v zahraničí připouští dokonce též nabytí vlastních akcií na základě tzv. holandské dražby, kdy společnost akcie odkoupí od těch akcionářů, kteří nabídnou nejnižší cenu“[5]. Dále také dodává, že od konkrétního akcionáře je možné odkoupit akcie jen za obdobných podmínek (tj. za použití analogie), za kterých je možné vyloučit přednostní právo akcionářů na úpis nových akcií při zvyšování základního kapitálu.[6]

Výše jmenované způsoby jsou jediné, které se v odborné literatuře objevují. Pravidelně je upozorňováno na zásadu rovného zacházení s akcionáři, která brání nabytí vlastních akcií od konkrétního předem vybraného akcionáře.

V praxi se však lze setkat s případy, které nejsou se shora uvedenými závěry v souladu. Příkladem budiž valná hromada společnosti ČEPOS – Česká potravinářská obchodní a.s.[7], která v rámci svého programu dne 17. 8. 2017 schválila nabytí vlastních akcií od konkrétních akcionářů za účelem snížení základního kapitálu, přičemž ve sbírce listin zmíněné společnosti lze o této skutečnosti nalézt i příslušný notářský zápis.

Lze z toho tedy dovodit, že nabýt vlastní akcie od konkrétního akcionáře může společnost i jiným způsobem než tím, který předpokládá zákon a odborná literatura, jinými slovy řečeno, lze zásadu rovného zacházení se všemi akcionáři chápat pouze jako relativní, a nikoliv jako absolutní požadavek?

Jisté je, že ZOK ve svém současném znění obsahuje mezeru, již je při jeho aplikaci nutné vyplnit. Do určité míry se ztotožňujeme se závěry odborné literatury, avšak zásadu rovného zacházení se všemi akcionáři nechápeme jako absolutní. Zaprvé proto, že i sám ZOK tuto zásadu na vícero místech prolamuje[8], a zadruhé také proto, že i dle ustálené judikatury Soudního dvora EU platí, že „[z]ásada rovnosti vyžaduje, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněno.[9]“ Je tedy možné říci, že za předpokladu, že existuje objektivní důvod pro odlišné zacházení s některým z akcionářů (kupř. pro odkoupení vlastních akcií od konkrétního akcionáře), nedojde k porušení zásady rovného zacházení s akcionáři.

Může však být sporné, co takovým důvodem bude. Podle našeho názoru by jím mohly být krizové situace v akciové společnosti, v důsledku kterých je v zájmu společnosti své vlastní akcie od konkrétního akcionáře odkoupit. Mohlo by se např. jednat o situaci, kdy společnost odvrací hrozbu škody, která by jí mohla vzniknout, kdyby daný konkrétní akcionář ve společnosti zůstal. Na druhé straně však nejsme přesvědčeni o tom, že by takovým důvodem bylo plánované snížení základního kapitálu.

Závěr

Závěrem uvádíme, že akciová společnost může za určitých okolností nabývat vlastní akcie od konkrétního akcionáře. Nemůže tak ale učinit za účelem snížení základního kapitálu. Zároveň však dodáváme, že v praxi se takové případy prokazatelně vyskytují (viz pozn. pod čarou č. 7), pročež lze říci, že současná situace je značně nejistá a de lege ferenda by bylo záhodno, aby zákonodárce mezeru v zákoně doplnil.

Mgr. David Urbanec

Mgr. Bc. Václav Mánek

[DUNOVSKÁ & PARTNERS s.r.o., advokátní kancelář](#)

Palác Archa
Na Poříčí 1046/24
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 774 000
e-mail: office@dunovska.cz

[1] Viz ustanovení § 523 ZOK.

[2] Na tomto místě je nutné podotknout, že se jedná převážně o literaturu starší, vzniklou ještě za účinnosti zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

[3] DĚDIC, Jan a kol. Obchodní zákoník: Komentář, Díl II. § 93-175. Polygon - Praha 2002. s 1584.

[4] Viz ustanovení § 212 odst. 1 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, ustanovení § 244 odst.1 ZOK a čl. 60 odst. 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132 ze dne 14. června 2017 o některých aspektech práva obchodních společností.

[5] ČECH, Petr, Nabývání vlastních akcií akciovou společností. Právní rádce. 26. 10. 2006.

[6] Tamtéž.

[7] Pozvánka na uvedenou valnou hromadu je dostupná online k dispozici >>> [zde](#).

[8] Viz např. ustanovení § 365 ZOK.

[9] Viz např. rozsudek ze dne 16. prosince 2008, Arcelor Atlantique et Lorraine a další, C-127/07, Sb. rozh. s. I-9895, bod 23.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověrování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)